the knowledge acquired by a concentrated mind becomes firmly fixed in the mind and is retained there, it is called Samprajñāta Yoga.

भाष्यम्—तस्य लक्षणाभिधित्सयेदं सूत्रमववृते—

योगश्चित्तवृत्तिनिरोधः ॥ २ ॥

सर्वशब्दाग्रहणात् सम्प्रज्ञातोऽपि योग इत्याख्यायते। चित्तं हि प्रख्याप्रवृत्तिस्थितिशीलत्वात् त्रिगुणम्। प्रख्यारूपं हि चित्तसत्वं रजस्तमोभ्यां संसृष्टमैश्वर्यविषयप्रियं भवति। तदेव तमसानुविद्धमधर्माज्ञानावैराग्यानैश्वर्योपगं भवति। तदेव प्रक्षीणमोहावरणं सर्वतः प्रद्योतमानमनुविद्धं रजोमात्रया धर्मज्ञानवैराग्यैश्वर्योपगं भवति। तदेव रजोलेशमलापेतं स्वरूपप्रतिष्ठं सत्वपुरुषान्यताख्यातिमात्रं धर्ममेघध्यानोपगं भवति। तत् परं प्रसंख्यानमित्याचक्षते ध्यायिनः। चितिशक्तिरपरिणामिन्यप्रतिसंक्रमा दर्शितविषया शुद्धा चानन्ता च, सत्वगुणात्मिका चेयमतो विपरीता विवेकख्यातिरिति। अतस्तस्यां विरक्तं चित्तं तामपि ख्यातिं निरुणद्धि, तदवस्थं संस्कारोपगं भवति, स निर्बीजः समाधिः, न तत्र किंचित्संप्रज्ञायत इत्यसंप्रज्ञातः। द्विविधः स योगश्चित्तवृत्तिनिरोध इति ॥ २ ॥

This Sūtra has been enunciated to show the features of the two kinds of Yoga mentioned before.

Yoga (1) Is The Suppression Of The Modifications Of The Mind. 2.

In the Sūtra the word 'Sarva' or 'all' being absent (*i.e.* suppression of all modifications of the mind-stuff not having been referred to) it would appear that the word 'Yoga' is intended to include Samprajñāta Yoga as well. Because a mind has the three functions of Prakhyā, Pravṛtti and Sthiti, it must be made up of three Guṇas or constituent principles (2), *viz.* Sattva, Rajas and Tamas. When the faculty of Prakhyā (3) is influenced by the principles of Rajas and Tamas, the